

Kako dolgo še!...

(Božično premišljevanje)

Božič se bliža... Četrty Božič v svetovni vojski... Vsako leto smo se tolažili: Zadnji Božič v vojski. Drugo leto ga bomo praznovali v miru. — A če dalj gremo, po tej krvavi poti, dalj nam kažejo. Cesar bi ne bil nikdo sanjal, to imamo: četrti Božič v vojski... Kako dolgo še! Kako dolgo bomo zastoj vzdihovali po miru? Kako dolgo ne bo konca te blazne morije?!... Naši vojaki, ti ubogi trpini, ki prezebajo v tem mrazu tam pod milim nebom, da jim odmrzujejo roke, noge in ušesa... Kako dolgo še, kako dolgo bodo obsojeni v to trpljenje? Kako dolgo jih bo taka sila še lučila od dragega doma? Kolikokrat bodo še razpršeni po širnem svetu v tej sveti noči, ko človeka srce tako silno vleče pod domači krov? Kako dolgo bodo še naše žene osamljene samevale in vzdihovale po ljubečnem možu? Kako dolgo bodo zapuščeni otroci zastoj vpraševali po dobrem očetu? Kako dolgo še?!

Zdaj vidimo, kako se je zmotil tisti, ki je leta 1914 govoril: „Preden bo Božič, oziroma preden bo listje odpadlo, bomo doma!“ — Vidimo pa tudi, kako se je zmotil tisti, ki je rekel: „Najboljše poročstvo za mir je, da smo dobro oboroženi“. Usodna zmota! Prejšnja leta so nam časniki pisali in pesniki peli o božičnih zvonovih, ki tako skrivnostno — milo poljo in tako globoko v srce segajo. Krasna harmonija zvonov, ki se je razlegala čez snežno plan, nas je dvigala vsaj za nekaj časa nad zemljo in nas zazibaša v krasne sanje o lepšem življenju, kjer ni sovraštva in morije... Zdaj niti te tolažbe več nismo. En sam zvonček se oglašča iz zvonika in nam pripoveduje, kako nas je vojska oropala najdražjega... Že se tudi orglje zasogajo. Utihnili bo glasba v svetem hramu, ki nam je božala ušesa in blažila srčne bolečine; utihnili bo glorijski... Saj res! „Quomodo cantabimus in terra aliena?“ Kako bomo peli veselo pesem v tej deželi, napolnjeni s krvjo in bolečino?...

O ti, vojska brezsrčna, kaj si nam napravila! O ti, militarizem nesrečni, kako si nas osrečil! O vi, mogočniki in vojaki, kako ste nam zagospodarili! Kam nas je privedla vaša visoka politika — v kako brezno nesreč!... „Et nunc reges intelligit tel Erudimini, qui iudicatis terram!“ In sedaj, vladarji, umejte! Spreglejte vi, ki sodite narode! Spoznajte se in spreglejte, kako ste vi, ki vam je izročena usoda narodov, kako ste jo zavozili! V kako pogubo ste spravili sebi izročena ljudstva! Spreglejte in spoznajte že vendar, kake sadove rodi, sila, zvižaja, krivica!... „Servite domino in timore et exultate cum tremore!“ Nequamdo irascatur Dominus et pereratis de via iusta, cum exarsit in brevi ira eius“. Služite Gospodu v strahu in častite ga trepetaje. Da se ne razsrdi, Gospod in ne zalidete v pogubo s pravega pota, kadar se razvname v kratkem njegova jeza. Vedite in pomnite, da ste za svojo politiko odgovorni človeštva in še bolj gospodarju človeštva — Bogu najvišjemu. Vedite, da vas bo za tako nesrečno in nerodno politiko sodila in obsodila zgodovina, a da vas bo še bolj ostro sodil Bog. „Potentes potenter tormenta patientur“. Mogočniki, ki so svojo mogočnost, bodo trpele mogočne, silne bolečine... Spoznajte, da krivica nima trajnega obstanka, da se maščuje prej ali slej. Najboljši dokaz temu — ta vojska! Nehajte delati krivico, prisodite narodom pravico! Nehajte delati kovati morilno orožje, nehajte misliti, kako bi drug drugega uničili; poslušajte glas očeta mira — Benedikta! Dovolj je krvi, dovolj smrti, dovolj vsega gorja! Odložite orožje, umijte si svoje krvave roke in podajte si jih — v spravo!

„Jugoslavana“ poznate — pacifist (mirolub) je od nog do glave. Kako bi ne bil in kdo bi ne bil, kdor gleda razdejanje te vojske, ki se vleče brez konca. Kdo bi mogel želeči, da bi se še kdaj vrnil časi, v katerih imamo nesrečo, da živimo ravno mi? Kdo bi hotel še nase sprejeti odgovornost pred svetom in pred Bogom, da je kolikaj zakrivil toliko nesrečo nad človeštvom? Kdo bi ne storil vsega, kar more, da tako nesrečo zabrani, prepreči, odvrne? „Vojsko v ojski!“ mora biti po tej vojski nas vseh geslo.

Da, prav je rekel češki poslanec Zahradnik v državem zboru: „Žrtve te vojske so tolike, da jih moremo prinášati samo za eno ceno, namreč za to: da

nikoli nobene vojske več ne bo.“ Naj bi bilo res tako! Naj bi bila ta vojska mejnik v zgodovini človeštva; mejnik zatiranja, sovraštva, krivic ki so kosičile vojska; mejnik tudi temu, da bi se pravica delila in odločevala z mečem. Niti v zasebnem dvobojju, niti v dvoboju narodov ni meč primerno in poklicano sredstvo, da meri in odločuje pravico. Konec dvobojevanja vsake vrste, konec nasilnosti, konec barbarstva! Vojsko vojski! Mir ljudem!

Pa se eno žrtve te vojske so tolike, da jih moremo prinášati samo za eno ceno, namreč za to: da nikoli nobene vojske več ne bo. In pa — moramo postaviti — za to, da vsak pride do svoje polne, neskrajšane pravice. Mi avstrijski Jugoslavoani tudi! Združena Jugoslavija — to mora biti poleg običnega miru čna, za katero polagamo take ogromne žrtve trdočrtnemu Marsu. To — in nič manj! Kar bi bilo manj, bi ne dosegalo naših žrtv. Naš minimalni program.

Vojsko vojski! In združena Jugoslavija! — to mora biti naše geslo v tej vojski, to odkupnina za naše žrtve, ki jih prinášamo, za nepopisano gorje, ki ga gledamo in okušamo že četrto leto.

Kako dolgo še?!... „Levate capita vestra, ecce, appropinquat redemptio vestra!“ — Dvignite svoj: glave, glejte, približuje se vaše odrešenje! Te besede, ki jih kliče cerkev v greh in bedo pogreznjenemu človeštvu, baš v tej predbožični dnevih, te besede donijo tudi nam Jugoslovanom iz te vojske na ušesa.

Kdaj bodo zopet zapeli božični zvonovi in nam naznanili, da sta mir in rešenje tukaj? — Kdaj bodo zabučale orgle in bomo veselili zapeli glorio in pax: slavo in mir! Mir ljudem — slavo Jug slavim!...

Nekdaj in sedaj.

Svojega gorja smo si v veliki meri krivi sami. Naša zemlja je tako majhna, da imaš lahko vpogled v razmere in potrebe vsakega zadnjega kotička in ker nas ni preveč, bi lahko poznali silahnega našega človeka. Prav zato, ker nas je malo na majhnem prostoru, bi bilo lahko iz tega naroda napraviti armado, vzgajeno v gorčih ljubezni do domovine, izveščano in pripravljeno proti vsakemu še tako skriteму napadu, da, lahko bi imeli ljudstvo, ki bi bilo po svoji narodni zavednosti in odločnosti vzor vsem sošedom. In imeli bi že davno narodno enakopravnost v vsakdanjem življenju izvedeno prav psovdom. Naš otrok bi imel povsod svoje slovenske šole, uradovani bi nam naši ljudje, gospodarsko bi stali na višji stopnji in naša zemlja bi rivila res v blagostanju. Zakaj to stoji: naše sose in je mogočne v kulturi, politiki in gospodarstvu napravila v prvi vrsti narodna izobrazba in narodna vzgoja. Zraven povejmo še to: Niti vlada, niti Nemci, niti Madžari si ne bi nikdar upali tako oblastno in krivično nastopiti proti nam, če ne bi računali na našo narodno nevednost, na nekrščansko brezbržnost in brezčutnost do lastnega brata, na boječnost, strahopetnost neodločnosti, suženjsko nizko in poniževano hlapčevstvo, na naše večno vpraševanje: „Kaj bo rekla vlada, kaj bo rekel najvišji kancelski gospod?“ In ne bi se moglo zgoditi, da nam na lastni zemlji odrekajo pravico do življenja, nikdar ne bi bil moč tak odpor proti deklaraciji. In tudi malovernih, malodušnih ljudi, „skokov, renčigatov, podkupljivih duš bi ne bilo med nami. Narodnega znanja in značajnosti nam je manjkalo, zato je toliko kričic, preganjanja in pomanjkanja.

Pravico in zahvalo dajemo vsem rojakom, ki so se zadnjih 50 let toliko trudili za našo narodno prubo in vzgojo. Dosti jih je, toda premalo so storili tisti, ki so bili voditelji nar da v zadnjih 20 letih. Ali so se ti ljudje resno trudili, da bi dobili pravo narodno šolo v slovenskem duhu, ali so kdaj začeli kako resno in vztrajno akcijo, da vržejo tuji upravni sistem v naših krajih? Ali so nas vzgojili v taki meri, da bi si ne pustili niti enkrat samotiti svojega maternega jezika? Ali so nas umsko in duševno vzgojili tako, da bi se sleherni naš človek vsakega stanu brigal za narodne razmere in potrebe obmejnih Slovencev? Ali jim je bilo kdaj na tem, da dajo vsem psovdom tako voljo, da se celi narod ob vsaki priliki postavi proti najmanjši narodni krivčnosli? Ali so in koliko so voditelji storili, da bi sleherni naš človek vedel, kake pravice ima v

vseh ozirih kot človek in Slovenec, kateremu ravno njegova krščanska vera daje najkrepkejšo pravno oporo, obenem pa najsvetejšo dolžnost za odločen boj — za pravico. Kako strašno demoralizujoče je moralo vplivati na naše narodno mišljenje in vzgojo, da je dr Sušteršič za mesto predsednika državnih sodnje v Ljubljani pustil posaditi — Nemca. Onenjeni bivši voditelj ni imel smisla in srca ne za obmejne Slovence, ne za Slovence v lastni deželi, ampak zadnje čase v rastoči meri samo za „Kranjce“ in „kranjsko ljudstvo“. Kakšna kri je bila v njem, ko je pri nekkih državnih volitvah ukazal dvema kandidata: „Nobene besede proti Nemcem“. Slovincem se po njegovem mnenju dobro godi, kajti tam je na prvo Wilsonovo poslanico odgovoril, da „nismo zatirani“. In še letos je zatiral nemškemu profesorju, da je „naša rešitev pri Nemcih“.

In vendar je res — drugič. Narod je od skrajnih narodnih mej do srede svoje zemlje — pod drugo usodo, drugačne misli in drugačne volje. Zaveda se, da v studiju v Stevirnik dal pravico do življenja, zaveda se, da je niti na svetu moči in obasti, ki bi mu smela kratko to pravico do svobodnega življenja in razvoja po volji božji, zaveda se, da je dovolj zasramovanja, bicanja, udarcev, grenkobe, ve, da mora biti Kalvarija že — za njim.

Drugi ljudje smo in zato bežijo dosežani „voditelji“ od naroda in iz naroda proč, ker sami čutijo, da jih narod podi s sveto jezo iz svojega svetšča — Narod je danes ene misli in ene volje, da ne sme več grešiti proti svoji narodni dolžnosti, da tesno sklenjen proti vsem zaprekam pribori sebi in zarodu — mir in svobodo.

Skrb za kmečko stanovsko izobrazbo.

Das je ruski narod po ogromni večini za takojšen mir vendar sedanja vlada „bolševikov“ ni priklenila ljudskih mas nase v taki meri, kakor so pričakovali prijatelji takojšnjega miru po celem svetu. Zlasti čudno se je zdelo v začetu, da ruski kmetje niso s takim navdušenjem šli za Ljeningom, kot se je pričakovalo. Takoj pa je bila stvar jasna, ko se je objavil agrarno politični program Ljeningove vlade.

V uradnem glasilu sedanje vlade objavljeni odlok za razdelitev zemlje se glasi:

„Lastnina grajščakov na kmetih se odpravi takoj brez vsake odškodnine. Lastnina grajščakov, vsa posestva krome cerkvena in samostanska posestva z vsem živim in mrtvim inventarjem, s poslopji in vsemi pripadki se izročijo državnemu odboru in okrožnim kmetiškim odborom in sicer tako dolgo, dokler se ne sestane u-tovadnjaj zbor.

Vprašanje zemljske posesti v vsem obsegu se reši lahko le v ustavodajnem zboru. Najbolj pravična rešitev tega vprašanja mora biti urejena tako-le:

1. Pravica do privatne lastnine na kmetih se mora odpraviti za zmeraj; zemljišča se ne smejo niti prodati, niti kupovati, ne dajati v najem, se ne smejo zastavljati ali na katerikoli način razlastiti. Vsa zemlja se razlasti brez odškodnine, postane skupna ljudska posest in se prepušča v obdelovanje vsem, ki delajo na kmetih. Oni, ki vsled tega trpe na svojem premoženju, dobe pravico do jane podpore, a le za oni čas, ki je po potrebi, da se privadijo novim eksistenciim pogojem.

2. Vsi zemljski zakladi, kakor rudnine, petrolej, premog, sol itd., ravnatako gozdovi in vode, ki so splošnega pomena za državo, preidejo v izključno uporabo države. Male reke, mali jezera in mali gozdovi itd. preidejo v uporabo občin s pogojem, da jih upravljajo krajevne samoupravne oblasti.

3. Zemljišča z visokim kulturnim gospodarstvom, kakor vrtovi, plantaže, drevesnice, rašinjaki itd. se ne razdelje, temveč se uporabijo za učne namene in jih smejo uporabljati le država ali občine in sicer po njihovi veličnosti in njihovem pomenu. Kmetje, mestna in vaška posestva z domačinimi in zelenjadnimi vrtni ostanje dosejanim lastnikom, da jih uporabljajo; obsežnost teh posestev in višina oddaje se določijo z zakoni.

4. Žrebarne, državni in privatni zavodi za rejo govedi in perutnine se zaplenijo, postanejo last v-ega ljudstva. Uporabljati jih smejo le država ali občine in sicer po njihovi veličnosti in važnosti.

n-m ga je p-darilo dobrotno neb. da ne bo kazil krasne narave. Trden mora biti, da ne bodo sten pred dnie strupene sape od vseh strani in sveta harmonija božičnega večera naj krajše v njem brez konca. Novorojena Jezušček, ki je posvetil s prvim ob skom revni betlehemeski hlev, bo pa dal blagoslova med gradnjo in pozneje. — B. H.

Evangelist uči...

„Pomni Slovenec, Hrvat in Srb, da si sin enega slovenskega naroda na jugu Evrope, da ti spomina na to enotnost ne more vzeti nihče, ako si ga sam ne daš vzeti.“

„Pomni: majhen si, s separatizmom pa se delaš sam še manjšega in ta separatizem ti je zapreka kulturnega in gospodarskega razmaha v veliki beli svet.“

„Pomni: narodno življenje brez državne konkretne oblike je nemogoče. Beseda o enakopravnosti je stara.

5. Ves živi in mrtvi gospodarski inventar zaplenjenih zemljišč sme izključno uporabljati brezplačno le država ali občine. Zaplenba inventarja ne zadene malih kmetov.

6. Pravico, da smejo uporabljati zemljo, dobe vsi ruski državljani brez razlike spola, ki hočejo obdelovati zemljo z lastnim delom s podporo svoje družine ali v obliki z-drug, toda le tako dolgo, dokler so v stanju, da obdelujejo zemljo. Pomožnih delovnih sil se ne smejo najemati. Poljedelci, ki vsled starosti ali delanemožnosti izgube za vedno zmožnost, da bi sami obdelovali zemljo, izgube tudi pravico do uporabe zemlje, a dobe namesto tega od države pokojnino.

7. U-o-b-a zem je mora biti izenačena, to se pravi da mora biti razdeljena zemlja med delovne sile v razmerju z krajevnimi pogoji, z delovnim in uporabnim redom. Oblika uporabe mora biti popolnoma svobodna, urejena po posameznih domovih, posevstvih, v obliki občinske lastnine ali na zadrjni podlagi, kakor določijo to po posameznih občinah.

8. Po razlastitvi se združi vsa zemlja v posestnem zakladu vsega ljudstva. Razdelitev med one, ki obdelujejo zemljo, vodijo krajevna in centralna samoupravna oblastva, ki se prečinjajo z demokratično organiziranimi vaškimi in mestnimi občinami in se končajo v centralni okrajni oblasti.

Posestni zaklad se od časa do časa razdeli in sicer na podlagi prirastka prebivalstva in na podlagi pomnožene produktivnosti in kulture poljedelstva. Če se izpremenijo meje, mora ostati prvotno jedro razdelitve zemlje nedotaknjeno. Organizacijo preiseljevanja, razdelitev inventarja itd. prevzame država. Preiseljevanje se izvrši po siedečem redu: Najprej kmetje, ki n-majo dostje n-č zemlje, potem zloglasni člani občin, dezertjerji itd. končno razodi žrebanje ali se dotičniki sporazume. P-svesta kmetov in kozakov, ki so last občin, se ne zapenjajo v nasprotju s posestvi samostojnih kmetov.

To je agrarni komunizem skrajne vrste. Da se za tak agrarni komunizem ne bo pridobil nikoli kmečki stan, mora biti jasno vsakemu, kdor količnik pozna dušo pravega kmeta. Vsak resnični kmetovalec hoče biti na svoji zemlji res svoj gospod. Vsako vmešavanje od strani javnih oblasti odlično odklanja. Kdor tega ne ve, naj govori s kmeti v sedanjih razmerah, ko je vlada vsled vojnih razmer tako globoko poš-g-a v agrarno produkcijo in zlasti v razdeljevanje kmečkih pridelkov. Kmetje to težje prenašajo kot vsa ostala vojna bremena. In lahko rečemo da je ta poskušnja za večne čase preprečila, da bi se kdaj kmečki stan mogel pridobiti za kak državni ali občinski agrarni komunizem. Kmet dela na svoji grudi od zore do mraka, dostikrat ni njegovo delo niti od daleč tako plačano kot obrtno ali uradniško delo, tudi nima odmerjenih uradnih ur, zato pa ima ponešno zaves, da je gospodar svojega zemljišča. In tega ponosa si ne da kratiti. Za ped zemlje je že mar-likak posestnik zapravdal vse svoje premoženje. Meščanski krogi so raditega kmeta že mnogokrat zasihovali, vendar stvar ni čisto nič drugačna kot pri različnih junakih, ki so za načela tvegali vse. Kmetovalcevo prvo načelo je pač gospodarstvo nad zemljo, ki jo obdeluje. Zahteva po popolnem gospodarstvu zemlje ima svojo korenino v ljubezni njegovo do grude, kateri je s težkim delom svojih rok in znojem svojega obraza vtisnil svoj osebni pečat. In da tudi ruski kmet tako čuti, je naravno in pravno je, da se odločno Ljeningov agrarno politični program.

Zato smo se res začudili, ko smo v uvodnem članku zadnjega Domoljuba od 13. decembra 1917 citirali sled č vrste: „Prebrisani Ljening pozna ruske želje in jih je oklical za svoje zahteve: mir, pa kmetom — so zemljot v ruskih armadah so skoraj sami kmetje, kaj bi jih moglo bolj veseliti, kakor sladka beseda mir! Vrnite naj se zopet domov k svojim družinam, saj tako ne vedo, čemu se vojskujejo. Rusija je tako velika, da se ni vred o razburjati, če si vzamejo Poljaki svojo deželo nazaj! Tako si mislijo ruski vojaki-kmetje. A Ljening jim je zapel še drugo prijetno pesem. Ruski kmetje imajo s-plošno premoženje. Od zadnje vojske z Japonsko so sicer razdelili med nje že mnogo državnega sveta. Tudi car jim je bil odstopil veliko svoje zemlje. Vendar je še na milijone in milijone kmetov, ki imajo le boren kos zemljišča, poleg njih so pa nepregledna posestva bogatašev in bogatih samostanov. Te bogate zemlje se je kmetom že davno

Z njo so varali mnogo tvojih ljudi, a gola realnost je pokazala, da je enakopravnost brez svobodnega, samostojnega državnega razvoja nemogoča. Narodno avtonomijo proglašajo sedaj kot zdravilo za narodne bolesti. Vediti in uči se od Poljakov, ki trpijo v kljub svoji takozvani narodni avtonomiji v sedanjih vojni, da nima narodna avtonomija brez državne konkretne oblike predpogoja za življenje!

Krek v članku „Za narodno zedinjenje“.

Naročajte in širite naš list!

zah telo. S daj jim je pa Ljenu kar z jezika vzel besedo; v svoji zemlji in tudi kaj bi ne bil s takim mozem zadrževati? Kaj bi ku - o začel metati čarke in kvacati? Mi - mo za Ljenu, in kdor je zoper njega, gr mi naraj!"

Če se k temu d. v. v. vr. in d. n. ne ba primer kako tak smešna zmot. se smejejo. kaj se dave vse ne trdi po različn. listih kar že drugi ali tretji dan hudomušno na laž postavi. V „D. moljubu“ ki je danes na bolj razšren list za agrarno politično vzgojo našega kmeta, nas pa star spravlja v slab. voljo. Če bi bil članke dejal svojo modrost med novice za vaše potovke bi mu še tudi odpustili. Da pa je tak nesmisel v uvodniku, na mestu kjer je rajnik dr. Krek tako bogati delil zlata zrna svojega resnega agrarno političnega študija, nam je pa preveč. Za malo okatno znanstveno delo se je d. Krek tako skrbno pripravil kot za uodne članke v „D. moljubu“ z zavesti pač, da je za kmeta najboljša komaj dobro dovolj. Njegov naslednik pa si menda misli, v senci junakov se ni dobro bojevati in piše tja v en dan.

E o je gotovo, če se „D. moljub“ prav korenito ne spreobrne in popravi, ga b. naše zavedno ljudstvo vrglo v koš. Priznajte se sliho povsod. Naše ljudstvo od svojega lista ne zahteva s. mo temeljitega znanja in moštne sodbe, ampak tudi načelno jasnost. „D. moljub“, pa ne ve samo napačno, kakšen je agrarni pr. gram ruskih b. ljevikov, ampak je tudi ne dločen, ali naj bi šel v Slovensko kmečko stranko za dr. Šusteršičem v boj proti deklaraciji, ali naj bi šel za po. slušal. Če „D. moljub“ kmalo tega ne bo zvedel, bodo naši kmetje z njim obracunali, kakor zasluži.

Narodi in mirovna pogajanja.

Ta četrtek se je odpeljal naš zunanji minister prof. Czernin v Brest Litovsk, kjer se začne mirovna pogajanja z Rusijo. Tja pride nemški državni tajnik Kühlmann, kateri je pred odhodom imel razgovore z voditelji nemškega „rajstaga“. Avstrijski podanik, imenujemo našega človeka rajše s tem imenom, ki je še v marsikateri avstrijski postavi ostalo kot priljubljen izraz iz časov absolutizma, — bi si mislil, da bi tudi pri nas ne škodilo, ampak odgovarjalo pravici in koristi ljudstva, da tudi naš zunanji minister vzame s seboj na pot nekaj ljudskih zastopnikov ali vsaj nekaj njihovih nasvetov. Iz vladarjevih ust smo začuli nadepolno obljubo prave demokratizacije našega javnega življenja. Ljudstvo, pa naj si bo vojak na fronti ali ostalo prebivalstvo v zaledju, je tekmo vojne krvavo čutilo, kaj mu prinaša vsak dan, če samo nima besede v notranji in zunanji politiki. Zato je svojčas začelo boj za obnovitev parlamenta, da se državljanom vrne brezmejno omejena svoboda in politična pravica, javna uprava ki se je tako slabo izkazala in ljudstvo naložila toliko težkih bremen in v gospodarskih težavah, pa postavi pod nadzorstvo ljudstva. Glede zunanje politike držav pa je po vsem svetu ljudstvo postavilo odločno zahtevo, da se naj odpravi tajna diplomacija, ki je po svojem skritem delovanju časih res zgolj vsled lastne nespretnosti povzročila in risak mednarodni spor; ljudstva so postavila zahtevo, da ne bodi diplomat na služba predpravica tega ali onega stanu, ampak pristopna najboljšim možem iz vseh stanov, iz srede ljudstva.

Jugoslovanski, češki, ukrajinski državni poslanci so v zvezi s socialnimi demokrati začeli odločen boj za pravo demokratizacijo našega javnega življenja v notranji in zunanji politiki.

Majniške deklaracije slone na misli, da ima pač ljudstvo pravico vedno in o pravem času govoriti, ko se odločuje njegova usoda.

Na tem sloni naša zahteva, da naj tudi jugoslovanski narod dobi svojo lastno državo v kateri naj se vlada ljudstvo demokratično in brez vsakega tujege gospodarstva, na tej misli sloni tudi zahteva, da naj se naša monarhija preosnuje v „vezno državo narodov“, ki naj v zvezi s cesarjem po svojih zastopnikih vodijo tudi zunanjo politiko. In zvesti in dosledni v razlagi našega programa so nenemški poslanci stali v državnem zboru predlog, da naj vlada sporoči cesarju željo zbornice, da naj se k. mirovnim pogajanjem pritegnejo kot svetovalci zastopniki posameznih narodov monarhije. Takoj naj se izvoli 52 članska komisija, v kateri bi po razmerju prebivalstva po zadnjem ljudskem štetju prišlo: 12 Nemcev, 10 Madžarov, 10 Čehov in Slovkov, 7 Jugoslovancov, 5 Poljakov, 4 Ukrajinci, 3 Rumuni in 1 Italijan.

Predlog ne pomenja nič drugega, kakor zahtevo po spremembi sedanje ustave. Sam na sebi je predlog upravičen v demokratičnem načelu in ljudski koristi, stavljen pa je tudi v zakoniti obliki in želi zakonite rešitve. Izraza željo ljudstva, enega ustavnega činitelja, da naj cesar, drugi ustavni činitelj, „s privoljenjem državnega zbora“ spremeni ustavo, v kateri je rečeno, da cesar odločuje o vojni in miru, da vodi zunanjo politiko po svojem ministru in da mora mednarodne pogodbe odobriti državni zbor. Ustavne določbe niso nič takega, kar bi se ne smelo spreminiti, samo da se to izvrši v zakoniti obliki, pri nas po dogovoru med cesarjem in ljudstvom. In ljudstvo se v sedanjem trenutku dobro zaveda, da je prav, da se v tem odločilnem trenutku pobriga, da mu mirovna pogajanja prinesejo res pravi in trajni mir; zato je predlog naših poslancev prav umesten in odgovarjajo ljudski želji in koristi; odgovarja tudi pravi demokraciji, ki naj tudi v naši monarhiji bodi vrhovno politično načelo.

Državni zbor sedaj razpravlja o tem znamenitem predlogu. Imamo že nekaj govorov in tudi odgovor vlade. Čudno bi bilo, da ne bi bili proti predlogu Nemci in Madžari, kajti oživiljenje tega predloga pomenja konec nemško madžarske nadvlade in dualistične ustave. Tudi odgovor avstrijskega ministrskega predsednika se ne bo čudil nihče, kdor ve, da si je naša vlada postavila za program: ohraniti svetost in nedotakljivost dualizma. Pri takem odgovoru človek postane samo pozoren na vlado, kaj je z njeno obljubo o pravi demokraciji. Vprašanje se vsili človeku, kdaj misli vlada s. to demokratizacijo začeti. Ministrski predsednik Seidler je nakratko odgovoril: sedanja ustava ne pripušča take posvetovalne komisije ljudstva pri mirovnih pogajanjih, zato take komisije ne bo. Kar bomo z Rusi sklenili, dobi državni zbor svojčas, čisto podrobno izdelano in dovršeno, kot gotovo dejstvo — na mizo. Ljudstvo si bo ta vladni odgovor dobro zapomnilo, ker ga zelo dobro razume.

Hrvatli.

Zagreb 18. grudnia.

Zanimivo je pri Hrvatih, da so najg. renejši pristaji jugoslovanske deklaracije tisti, katere so do zadnjega časa imenovali črne internacijonalce, nenarodne klenkalce. To so mladi katolci, Krekovi okoli „Novin“.

Na drugi strani stojte bojovníki za hrvatsko-srbsko edinstvo, nositelji jugoslovanske ideje iz davnih dni, v nasprotnem taboru. Hrvatsko-srbska koalicija obremenuje danes samo sebe s težko odgovornostjo pred narodom.

Na sredi stojte starčevčanci, navdušeni pristaji deklaracije. Samo to je, da se zdi, da se vedno še mnogi starčevčanci neopravičeno boje „slavosrbstva“.

Koalicija h. če z voljno reformo, medicinsko fakulteto, novim šolskim zakonom vzdržati simpatije naroda na povraju; pri tem pa pozablja, da vs te nove ustanove niso kak d. r. koalicije, ampak njena dolžnost. Za uresničenje teh naprav sodeluje ograevito ves sabor, vse stranke. Glasilo koalicije „Hrvatska Rječ“ hvali te „zasluge“ koalicije, pa ta hvala se sliči, kakor da bi hoteli reči: „Glej, narod, vse to bi bila koalicija lahko preprečila, pa tega vendar ni storila...“

Dober poznavalec razmer se ne bo varal, če trdi: da pride slej ali prej v vrstah koalicije do razdora. Madžarsko tiranstvo in čista jugoslovansko domoljubje ne bosta mogla dolgo živeti v objemu. Mnogi upajo, da se bo politično ozračje po uzakonjenju volilne reforme izredno razjasnilo.

Hrvatski listi trpe danes pod jarmom cenzure vnovič prav tako neznoeno kakor v začetku vojne. Tudi to ni v čast vladni stranki, ki je v svoj program postavila demokratizacijo javnega življenja.

Druge izdaje frankovcev, bosanski „einundfüfzigjererji“, so javno nastopili proti samoodločbi narodov. Take duše sploh drugače delati ne morejo.

V Istri in Dalmaciji je podoba, kakor da je zamrlo vse politično življenje. V. e. cesar Istra in Dalmacija danes potrbujeta, se da povedati v treh besedah: „Kruha, kruha, kruha!“

O. Č.

Gesslerjev klobuk.

Politiki, ki so vedno smatrali za edino solidno politično podlago zaupanje ljudstva, so se čudili dr. Šusteršiču, ki je proti strankinemu sklepu, proti želji dr. Kreka, ki je tvoril edino vez med njim in med ljudstvom, na vsak način hotel postati deželni glavar vojvodne Kranjske. Razmere so pri nas take, da deželni glavar, ki mora gledati, da najde v vseh zapletljajih izhod in sporazum z nemškimi birokratikom. pri ljudstvu skoraj ne more ohraniti sijaja ki si ga lahko pridobi kot neznanji voditelj močne ljudske stranke. Politiki pa ni o. upštevali činovnice, da može, ki niso ustvarjeni, da bi vzbujali ljudsko zaupanje, skoraj vedno kažejo veliko spretnost in pripravljenost oprati svojo moč na ljudski strah. Dr. Šusteršič kot predsednik stranke je bil popolnoma navezan na dr. Kreka in njegovo ljudstvo, strahovalnih sredstev ni imel nikakih, k večjemu teroristične govore, kot deželni glavar pa je dobil v roke moč in denar, vajeti in bič. Dr. Kreka, čegar iskreni demokratizem ga je neprestano težil kot mora, se je začel otesati, mislil je, da mu ni več neobhodno potreben, sam pa je krepko stisnil bič deželni podpor in doklad. Vse deželne podpore so dobile zoperen značaj. „Bijem se Danajcev celo, kadar mi podpre dele“ — „Duh po vajetih in biču je nepreten.“

Tudi „Zadrúžna zveza“ je ugriznila v kisló jabolko. Deželni zbor ji je v sept. 18. svečana 1911 odstopil kot brezobzorn posedlo vsunútšiški zaklad, istočasno pa tudi ustavo i. deželni z. družni urad, da jo nadz. ruje. Obenem se je zveza morala zavezati, da svoje delovanje po možnosti omeji na — Kranjsko deželo.

Vsi pravi zadrugarji so z britkosti v srcu čutili od prvega trenutka, da je ta zveza deželnega odbora z. Z. družno zv. to. tuje telo v zadrúžnem organizmu. Zadrúžna zveza, kate e jugoslovanski značaj, kakor ga e z. v. pr. em. pičetku zadrúžnega gibanja zasnovl dr. Krek, je bil vsakemu zavednemu narodnemu zadrugarju v ponos, naj bi ta značaj izgubila samo, ker preko mej v. jvodine Kranjske dr. Sust. izgube bič in va. ni. ne seželo. Vemo da je pod bne želje imel tudi umrjeni — Sili. g. h. Ponosna v. kopetozna ljudska gospoda eka o. g. n. o. a. na. se. ak. r. i. i. od. s. d. k. a. b. o. m. g. l. a. e. l. a. p. d. d. ž. l. i. G. s. s. l. e. r. j. e. v. k. l. o. b. u. k. m. u. c. n. a. z. r. a. z. p. o. z. t. e. n. j. e. t. a. j. s. l. a. s. a. m. o. z. a. v. e. s. t. d. a. b. o. z. a. d. r. ú. ž. n. i. s. t. v. o. k. t. v. a. z. d. r. o. v. a. z. g. r. a. z. m. e. m. a. g. o. t. u. o. j. o. s. n. o. v. e. m. m. e. s. u. i. n. j. v. r. g. i. o. i. z. s. e. b. e. i. n. v. s. a. k. r. e. s. n. i. c. i. v. o. z. d. r. u. g. a. j. e. t. i. k. o. č. a. k. a. l. t. e. t. r. a. k. i. u. v. e. d. e. l. p. a. j. e. t. o. t. u. d. i. dr. Šusteršič in njegovi malí i. u. i. j. e. i. z. e. č. e. l. i. s. o. s. e. p. r. i. p. r. a. v. l. j. a. n. i. t. a. t. e. t. r. e. n. u. t. k. O. g. a. z. r. a. b. i. s. o. v. s. e. z. a. d. r. u. g. e, ki j. m. j. e. p. r. i. j. a. l. o. z. k. i. G. s. s. l. e. r. e. v. k. l. o. b. u. k. deželnega glavarja dr. Šusteršiča, v zadrúžni centrali.

Tako je danes jasnost na zadrúžnem polju. Na eni strani zaúžništvo p. d. znamenjem Gesslerjevega klobuka, vajeti in biča, na drugi strani avtonomno zadrúžništvo z jugoslovanskim sklopem in razgledom. Zdi se, da je dr. Šusteršič s obzemom deželnega odbora dne 17. decembra 1917 da se Zadrúžni zvezi d. p. v. o. v. s. i. o. i. s. t. i. z. a. k. l. a. d. i. s. p. u. s. t. i. t. v. a. j. e. t. u. d. i. z. a. d. u. ž. n. i. s. t. v. o. D. i. č. n. i. k. l. o. b. u. k. je p. k. r. i. t. i. z. i. z. i. z. k. l. o. b. u. k. p. r. a. v. i. c. o. a. g. r. a. v. o. Z. a. d. r. ú. ž. n. i. c. e. n. t. r. a. l. i. v. p. o. n. o. s. i. n. v. e. s. e. l. j. e. v. s. h. m. a. l. h. d. u. h. o. v.

„Jugoslovani“ to dejstvo s svojega programnega stalšca iskreno pozdravlja. Prepričani smo tudi, da bodo raz. rave, ki jih bo sprožil ta sklep, pravem zadrúžni. mu. p. o. j. m. o. v. a. n. j. u. v. k. o. r. e. t.

Kultura.

Osemdesetletnica Antona Foersterja.

Zaúžni slovenski skladatelj Anton Foerster je obhál 20. t. m. osemdesetletnico rojstva. Čut sprito anja in hvaležno-ti nas sila, da se v t. h. d. n. h. i. s. k. r. e. m. s. r. e. c. e. m. s. p. o. m. i. n. j. a. n. o. j. u. b. i. l. a. r. i. a. i. n. n. j. e. g. o. v. i. h. z. a. s. l. u. g. na. p. o. l. j. u. s. l. o. v. e. n. s. k. e. g. l. a. s. b. e. t. e. r. m. u. č. e. s. t. j. a. m. o. k. čas. u. j. v. i. m. l. e. t. o. m. ki. m. u. j. i. h. j. e. v. s. e. m. o. g. o. t. i. i. n. n. e. s. k. o. č. n. o. d. o. b. r. i. d. e. t. d. o. č. a. k. a. t. u.

Anton Foerster se je rodil 20. decembra 1837 v Os. n. i. c. a. h. n. Č. e. š. k. e. m. k. o. t. s. i. n. t. a. m. o. š. k. e. g. a. n. a. d. u. c. i. t. e. l. j. a. i. n. v. o. d. e. c. e. r. k. v. e. n. e. g. l. a. s. b. e. J. o. z. e. f. a. F. o. e. r. s. t. e. r. j. a. Z. g. l. a. b. o. s. t. a. s. e. p. e. č. a. i. a. ž. e. n. j. e. g. o. v. d. e. d. i. n. p. r. a. d. e. d. T. u. d. i. n. j. e. g. o. v. i. t. r. j. e. b. r. a. t. e. s. o. s. i. v. s. i. i. z. v. o. l. i. l. i. g. l. a. s. b. o. z. a. p. o. k. i. e. t. Po. o. d.

lično dovršeni srednji šoli je vstopil Foerster v cistercijski samostan v Višjem Brodu kjer je preživel le noviciat in se potem zapet vrnil v svet. V Prazi je pohajal pravoslovno fakulteto hkrati pa se obilno ukvarjal z glasbo, ki jo je ljubil in negoval od zgo. tnje mladosti. Pa dasi je tudi pravo po. Inoma absolvirval je v vleko vendar bolj k glasbi. Tako se je slednjič odločil, da se posveti edino tej stroki, in pri tem je ostalo.

Leta 1865 je prevzel Foerster službo organista in pevovodje pri šk. o. l. i. k. i. c. e. r. k. v. i. v. S. e. n. j. u. n. a. H. r. v. a. t. s. k. e. m. Par let pozneje — 1867 — pa ga že dobimo v Ljubljani, kjer sta ga angažirala „Citalca“ za v. o. d. a. p. e. t. a. i. n. „Dramatično društvo“ za kapelnika. Leta 1868 je postal glasbeni vodja v ljubljanski stolnici. Tu je naše svoje pravo torišče, tu je bil nad 40 let njegov prvi in glavni delokrog. Tu je ves čas nele kar najvešnje vršil svoj ne lahki posel, ampak je nastopil tudi kot reformator cerkvene glasbe. Takratna naša cerkvena glasba je bila pač še v povojih; skladb, potrebnih za bogoslužje, je še zelo primanjkovalo, in kar smo takrat imeli, slasti cerkvenih pesmi — Riharjevih in drugih —, jih je bilo mnogo vzniklo pod nezdravim vplivom tedanje lahkokrkle italijanske opere. Foersterjevo cerkveno glasbeno reformativno delo je bilo težko in združeno z mnogimi neprilikami; delo je marsikaj odpora. Toda Foerster, v svesti si dobre stvari, je delal dalje in njegovo stremljenje ni bilo brezuspešno. V. l. i. v. Foersterjevega cerkvenoglasbeno reformatornega delovanja se je iz ljubjanske stolice širil polagoma tudi v druge cerkve v stonem mestu, iz mesta pa po vsej deželi. Tako je končno v naši cerkveni glasbi prodira prava cerkvi dostojna in umetniško višje stoječa smer, ki jo je zarezal Foerster.

K. p. r. o. s. n. o. v. i. c. e. r. k. v. e. n. e. g. l. a. s. b. e. n. a. S. l. o. v. e. n. s. k. e. m. z. a. p. o. č. e. t. i. o. d. F. o. e. r. s. t. e. r. j. a. j. e. b. i. s. t. v. e. n. o. p. r. i. p. o. m. o. g. l. a. 1. 1. 8. 7. 7. u. s. t. a. n. o. v. l. j. e. n. a. o. r. g. l. j. a. r. s. k. a. š. o. l. a. C. i. l. i. j. e. n. e. g. a. d. r. u. š. t. v. a. z. a. l. j. u. b. l. j. a. n. s. k. o. š. k. o. l. j. o, ki jo je Foerster vodil do 1. 1908 in vzgajal v n. j. i. o. k. r. o. g. 200 organistov. Cer. k. v. e. n. o. g. l. a. s. b. e. n. o. p. r. e. b. u. d. o. i. n. p. r. o. s. n. o. v. j. e. i. s. t. o. t. a. k. o. p. o. s. p. e. l. e. v. e. l. i. s. t. „C. e. r. k. v. e. n. i. G. l. a. s. b. e. i. k.“, ki mu je Foerster urejal glasbeno prilogo od početka lista od 1. 1877 do 1. 1908 ko je uredništvo priloge prešlo v. m. a. j. s. e. r. o. k. e. V. i. s. t. e. m. o. z. i. r. u. j. e. v. a. ž. a. o. d. F. o. e. r. s. t. e. r. j. a. p. r. i. r. e. j. a. c. e. r. k. v. e. n. a. p. e. s. m. a. r. c. a. „C. i. l. i. j. a“, ki jo je izdala M. h. r. v. e. n. a. d. r. u. ž. b. a. 1. 1884 i. 1901 pa v drugi povetani izdaji. P. r. e. o. s. n. o. v. a. c. e. r. k. v. e. n. e. g. l. a. s. b. e. n. a. S. l. o. v. e. n. s. k. e. m. s. o. m. n. o. p. o. d. p. i. r. a. l. e. t. u. d. i. š. t. e. v. i. n. e. F. o. e. r. s. t. e. r. j. e. c. e. r. k. v. e. n. e. s. l. o. v. e. n. s. k. e. i. n. l. a. t. i. n. s. k. e. s. k. l. a. d. b. e.

Pa ne le kot cerkven skladatelj ima Foerster med Slovenci neprecenljive zasluge, temveč tudi kot skladatelj posvetnih skladb, mislih in meša ih zborov, samospevov, klavirskih in drugi skladb. Z. m. e. n. t. a. j. e. n. j. e. g. o. v. a. o. p. e. r. a. „G. o. r. e. n. j. s. k. i. s. l. a. c. e. k“ iz l. 1872, obdaru. v. a. n. a. s. p. r. i. m. d. e. ž. e. l. n. m. d. a. r. i. l. o. m. Foersterjeve skladbe so v. s. v. e. s. k. o. z. i. z. a. r. i. z. a. t. e. n. a. j. e. v. e. l. i. c. e. n. o. s. n. i. č. n. a. j. a. p. o. l. n. e. n. e. ž. n. e. g. a. o. b. č. u. t. a. h. k. r. a. t. i. p. — m. a. r. k. a. n. t. n. e. v. k. o. n. c. e. r. c. i. j. i. m. o. j. s. t. r. s. k. o. v. z. o. r. n. e. v. i. z. p. e. l. j. a. v. i.

Foerster nam je ustvaril tudi več del glasbeno pedagoške vsebine: Pevsko šolo, Nauk o harmoniji in kontrapunktu, Klavirsko šolo. Kot pedagog je deloval raz. u. v. o. r. g. l. j. a. r. s. k. i. š. o. l. i. t. u. d. i. s. e. n. a. g. r. e. n. a. z. i. j. i. i. n. r. e. a. l. k. i. v. d. u. h. o. v. s. k. e. m. i. d. e. č. e. m. s. e. m. e. n. i. č. n. i. s. t. i. v. H. u. t. h. o. v. e. m. z. a. v. o. d. u. Klavir je poučeval tudi privatno.

N. d. 40 let je Foerster neumorno deloval kot izborni organist, pevovodja in glasbeni učitelj. Kot skladatelj deluje še sedaj v pokoju, ki ga je nastopil leta 1919.

Foerster je položil naši glasbi trden, soliden temelj, na katerem d. n. e. m. i. a. š. i. r. o. d. d. a. j. e. z. d. a. O. b. F. o. e. r. s. t. e. r. j. e. v. o. s. e. m. d. e. s. e. t. l. e. t. n. i. c. i. n. a. m. v. r. o. z. i. r. a. i. s. k. r. e. n. e. ž. e. l. j. e. Naj Bog zasluži ga moža še dolgo ohrani zdravega in srečnega v naši sredi S. P.

Nova založba je izdala Levstikovega Martina Krpana, v kasnem tisku in obliki Hako Srekar je naslikal 13. e. i. l. i. h. r. i. s. h. K. i. j. i. g. o. b. v. z. e. l. p. r. a. v. z. e. s. e. l. m. v. r. k. e. t. a. k. o. t. o. t. r. o. k. k. a. k. o. r. o. d. r. a. s. e. l. č. l. o. v. e. C. e. n. a. j. i. j. e. 5 K. I. v. a. n. a. C. a. n. k. a. r. j. a. „P. o. d. o. b. e. i. z. s. a. n. j. s.“ s. o. m. e. d. a. n. e. g. o. v. a. n. a. j. n. o. h. š. k. i. j. a. r. s. e. r. p. i. s. a. n. a. v. l. u. b. e. z. n. i. v. t. e. h. s. t. r. a. h. t. o. h. l. e. n. h. n. a. š. e. g. a. n. a. r. d. n. e. g. o. r. j. a. K. n. j. g. a. s. t. a. n. e. 4 K. D. i. b. o. v. e. v. i. „V. z. o. r. i. n. b. o. j. i.“ z. d. j. o. z. a. r. a. d. i. t. e. o. z. k. a. s. k. a. s. t. o. b. r. t. i. t. a. k. i. p. o. n. o. v. e. m. l. i. t. u. K. i. j. p. s. o. n. o. r. o. d. a. t. p. o. s. e. h. k. n. g. a. n. a. h. n. a. o. d. a. p. a. s. p. r. e. j. m. a. K. a. t. l. i. s. k. a. B. u. k. v. a. r. n. a. L. j. u. b. l. j. a. n. i.

Dva koncerta. V s. r. o. d. z. v. e. r. V. e. l. i. k. a. d. e. n. a. v. „U. r. o. n. a.“ K. m. a. j. 500. p. o. s. t. a. v. e. c. e. v. P. e. l. a. j. e. s. l. a. v. l. j. e. n. a. k. a. z. g. r. e. h. š. k. e. o. p. e. r. e. M. a. j. a. p. l. S. t. r. z. z. i. s. p. r. e. m. l. a. j. o. j. e. B. e. l. a. p. l. P. e. t. e. r. J. n. j. o. p. e. t. i. e. j. e. b. i. l. o. k. u. l. t. u. r. n. o. d. e. j. n. j. e. v. j. u. g. o. s. l. o. v. a. n. s. k. i. p. e. s. m. i. N. a. v. z. o. č. i. s. o. o. b. e. m. a. u. t. e. m. i. k. o. m. i. z. k. a. z. a. l. i. s. v. o. j. o. h. v. a. l. e. ž. n. o. s. t. z. i. k. r. e. n. o. z. a. v. l. o. i. n. o. i. n. ž. e. l. j. o. „N. a. s. p. m. i. a. d. n. a. s. v. i. d. e. n. j. e. k. k. o. o. b. j. u. b. i. n. o.“ — P. e. t. e. k. a. v. e. r. D. ž. e. l. n. o. g. l. e. d. i. e. — L. a. d. e. s. t. h. e. a. t. e. r. a. l. i. K. i. n. o. C. i. t. a. l. H. c. o. n. c. e. r. t. u. v. a. j. o. d. v. o. z. g. e. r. i. c. i. n. i. p. l. a. k. a. t. i. i. n. d. v. o. z. g. e. r. i. c. i. n. i. S. e. d. a. j. n. j. v. a. n. t. e. l. t. e. g. a. d. e. ž. l. n. e. g. a. g. l. e. d. a. l. i. s. č. a.“ n. a. h. o. č. e. n. u. d. i. t. i. u. m. e. t. n. i. s. k. i. u. ž. i. t. e. k. „o. d. i. č. n. e. h. č. e. r. k. e. n. a. š. g. j. u. g. a. e. n. e. p. r. v. h. z. v. e. z. d. n. a. k. i. n. c. e. r. t. n. e. m. u. n. e. b. i. l. d. e. p. e. v. t. u. z. o. j. n. j. — A. n. g. l. i. n. e. S. o. b. d. e. S. p. r. i. m. l. j. e. v. a. l. j. o. b. o. g. S. c. h. u. n. s. o. t. u. l. a. k. „G. r. a. z. e. r. T. a. g. b. a. t.“

Prodana umetnost. D. ž. e. l. n. o. o. t. b. r. k. r. a. n. j. s. k. i. j. e. g. o. s. p. o. d. a. r. d. e. ž. e. l. n. e. g. a. g. l. e. d. a. l. i. s. č. a. ki bi smelo nalogo in možnost da veliko stori za slovensko dramo in opero. Naše stalnice in iskrena p. t. r. e. b. a. p. o. s. l. o. v. e. n. s. k. e. g. l. e. d. a. l. i. s. č. a. j. e. z. n. a. n. a. B. r. e. z. g. l. e. d. a. l. i. s. č. a. n. i. s. m. o. p. o. p. o. l. n. o. m. a. k. u. l. t. u. r. e. n. n. a. r. o. d. K. r. a. n. j. s. k. i. d. e. ž. e. l. n. i. o. d. b. o. r. k. i. j. e. e. d. i. n. i. s. l. o. v. e. n. s. k. i. j. e. i. m. e. l. d. o. l. ž. n. o. s. t. d. a. v. p. o. l. n. i. z. a. v. e. s. t. i. s. t. o. r. i. v. e. d. a. d. o. b. i. m. o. u. m. e. t. n. i. s. k. o. d. o. b. r. o. i. n. d. e. n. a. r. n. o. t. i. d. o. g. l. e. d. a. l. i. s. č. a. V. s. t. r. a. n. k. a. r. s. k. r. a. z. d. i. v. i. s. n. o. s. t. i. p. a. s. e. t. e. g. a. n. i. k. d. a. r. r. e. s. n. o. n. i. t. o. t. l. k. o. j. e. i. z. b. u. h. n. i. l. a. v. o. j. s. k. a. s. n. p. r. a. v. n. i. c. p. o. b. i. r. a. g. l. d. a. r. e. š. s. l. o. v. e. n. s. k. e. u. m. e. t. n. i. k. e. i. n. j. h. o. h. r. a. m. i. g. l. e. d. a. l. i. s. č. u. D. r. u. g. i. t. o. s. t. o. s. t. r. i. c. i. n. o. b. a. s. t. i. u. g. o. d. i. l. l. e. t. a. k. i. n. ž. e. l. j. a. m. S. k. o. z. i. L. j. u. b. l. j. a. n. o. j. e. š. l. o. p. r. a. v. o. p. r. e. s. l. e. v. a. j. e. n. a. r. o. d. i. v. P. r. i. k. i. n. o. i. n. d. o. l. ž. n. o. s. t. s. m. o. i. m. e. l. i. p. o. k. a. z. a. l. i. s. v. o. j. e. u. m. e. t. n. o. s. t. d. k. a. z. a. t. i. j. m. d. a. s. m. o. k. u. l. t. u. r. n. a. P. a. v. d. ž. e. l. n. o. g. l. e. d. a. l. i. s. č. a. s. m. o. d. o. b. i. l. i. n. e. m. š. k. i. k. i. n. o. f. i. m. G. Š. t. i. j. e. j. e. b. i. d. u. š. v. i. t. i. o. e. t. h. „b. e. ž. e. č. i. s. l. i. k.“, ki so bile v svoji padajoči umetniški in moralni vrednosti žal. s. t. e. n. d. o. k. k. a. k. o. s. o. v. e. l. j. a. k. i. z. a. v. r. g. l. i. s. l. o. v. e. n. s. k. o. u. m. e. t. n. o. s. t. Š. t. i. f. o. v. k. i. n. o. p. a. j. e. b. i. l. d. o. b. r. o. o. b. i. s. k

Sodražica. Ne moremo pozabiti tega imena, zakaj g. župan nam piše, da od občine, pa tudi od njega novoustanovljena kmečka stranka ni dobila nobenega pozdrava. Radi to priob ujemo, čeprav še ni našočena naša radovednost, ali je občinski zastop vsaj sklepal o takem pozdravu.

Slavno upravnništvo in uredništvo! Ogorčen sem, ker mi niste poslali vrlega „Jugoslovana“. Al ste s tem hoteli reči, da me ne pričevate slovenskim izobražencem ali da me hočete izključiti iz jugoslovanske države in napraviti iz suhega človeka debelo nemško okrožje. Tudi nikar ne mislite, da imam z ustanavljanjem kmečke stranke toliko dela, da nimam časa za čitanje Vašega lista! Naj si prizadonem kar hočem, v naši prekmurčki soseki mi nihče ne verjame, da bo konec nekvalifikacij? Če pa rotim vojaka, ki je slučajno na dopustu, me najprej božeje, potem pa z gorečimi očmi zavrne: „Gospod, ne zamerite, kaj pa tisto zborovanje v juliju 1914, ko je nekdo na vojaka pozival!“, „Ja nikar vsaj naprej ne govorite tega!“ — „Saj ni treba, ko že vsa fronta odmeva kletvino“. — Bodite vendar pametni, jaz takrat nisem bil zraven in nemorem verjeti. — „Gospod, mi vojaki smo utrjeni, sicer pa, ali nimate, Jugoslovana!“ — Torej, ka božjo voljo, pošljite mi ga, da me ne bo vsak kmečki vojak v zadovolje spravil!

Z odličnim spoštovanjem
Jos. Šimenc, kaplan, Predoslje pri Kranju.

Vabilo

na

sestaneke zaupnikov S.L.S.

dne 27. dec. t. l. ob 2. uri popoldne v dvorani hotela „Union“ v Ljubljani.

DNEVNI RED:

1. Nagovor začasnega načelnika.
2. Državni zbor.
3. Deklaracija.
4. Stališče stranke.
5. Volitev načelstva in vodstva.
6. Slučajnosti.

Pri vstopu se je izkazati s povabilom.

Za vodstvo S. L. S.: A. Kalan, I. r.

Dnevne novice.

Vsem svojim trpečim rojakom voščimo sveti mir božičnih praznikov in jih spominjamo, da je bil to sveto noč rojen naš Gospod, ki je prinesel pravi mir človeštvu, zatiranim in slabotnim pa evangelijske resnice, pravice in svobode . . . . .

Jeruzalem. Listi poročajo iz Rima: „Kardinal-vikar je naznanil Rimljanom, da je Božji grob osvojen, kar spada med najvažnejše dogodke krščanske povestnice. Odradil je javne molitve in zahvalno službo božjo v baziliki Sv. križa v Rimu.“ O padcu Jeruzalema piše vatikansko glasilo „Osservatore Romano“: „Vsi kristjani morajo pozdravljati, ker se nahaja sveto mesto sedaj v rokah krščanske, mesto nekrščanske veselile.“ Drugi rimski isti poročajo, da bo sv. oče vsem škofom po celem krščanskem svetu poslal okrožnico, v kateri bo rečeno, da Božji grob ne sme nikdar več priti pod turško gospodarstvo. Ta izjava je namenjena menda v prvi vrsti avstrijskim in nemškim škofom.

Za svobodno domovino, kakor jo zahteva majniška deklaracija se je izjavilo, na temelju zadnjic objavljene veličastne izjave ljubljanskega narodnega ženstva nad 10.000 Slovenk. Podpisi se množijo dan na dan. Nadalje so se izjavile za deklaracijo občine: Dolenji Logatec, Cerklje pri Kranju, štajerske občine: Št. Vid nad Valdekom, Št. Ilj pod Turjakom, Misljinje pri Slov. Gradu, Grušovje in Vrhoplje pri Prihovi; nadalje mesto Postojna, občine Mavčice pri Kranju, Blagovica, Studence pri Krškem, osvobojeni Kobarij, Moravce pri Litiji, Oslinica, Orehova vas, Okolica - Sošanji, Dol - Otlica, Trojane, Velika vas, Zlato polje, Ajdovce, Bela cerkev, Zužemberk, Velika Loka in velika Dolina.

Deklaraciji se je pridružila duhovščina dekanije Gornji grad!

„Domoljub“ ve poročati, da se je za deklaracijo izjavila tudi občina Planina pri Rakeku, v kateri je bila v ta namen trikrat sklicana seja, a trikrat neuspelna vsled nasprotovanja. Nam ni znano, če je dotična ovira že odpadla. Po listih pa beremo tudi vprašanja iz Trbovelj, Gorij, in Cerkljice itd., kje je zavednost teh znanih krajev. Prepričani smo, da bo ljudska volja zmagala povsod za deklaracijo in z deklaracijo.

Iz učiteljskih krogov nam izražajo željo, da bi se tudi slovensko učiteljstvo izjavilo za mi-eli izraženo v majniški deklaraciji. Precejšnja ovira pa je predstnik „Slovenske zveze“ — poslanec Jaklič, ki je bil izst pil iz „Jugosl. kluba“. D pis se konča z besedami: „Naj bi tudi nam veljale besede načelnika „Jugoslovanskega kluba“, ki jih je govoril jug. slovenskim akademikom: „Vsi se moramo strniti v eno čvrsto in nepridržljivo falango in preko tistih ki uskakujejo v drug tabor in sejejo razdor, je treba enostavno iti dalje. — To vsem enakomislim tovarišem in tovarišicam v preudarek.“

Dr. Korošec — častni član Občina Lipljene je dne 8. decembra v znak hvaležnosti, priznanja in čisljanja izvolja načelnika Jugosl. kluba „preč g. dr. Korošca za častnega občana“.

Zadružna zveza v Ljubljani ima občni zbor v četrtek, 27. decembra t. l. ob pol. 10. v dvorani Rokodoljskega doma.

Goriški deželni poslanci so poslali „Jugoslovanskemu klubu“ sledeče zaupnico: Slovenski deželni poslanci goriški izrekajo državnozbornemu „Jugosl. klubu“ svoje polno zaupanje in odobrjujejo njegovo deklaracijo z dne 30. maja t. l. — Fran Diminko Dr. Alojzij Franko, Fran Furlani, Fran Gorjup, Fran Grgič, Ignac Kovač, Fran M. Klavčič, Anton Mikuž, Dr. Karol Podgornik, Ivan Rječ, Matija Rutar. — (Oželna poslanca Dr. Anton Gregorič in Josip Fon sta hkratu državna poslanci in kot taka člana „Jugosl. kluba“; deželni poslanec Dr. Gustav Gr. Gorin, ki je tudi državni poslanec, je odsoten — Opomba uredništva.)

V preganjanju . . . O begunskem taborišču v Brucku na Litvi nam poroča očitveč nekaj malenkost: V nasprotju z gospodi od uprave, begunci po barakah trpijo lakoto. Že „Slovenec“ je zapisal, kako slaba je hrana. Za kosilo smrdljiva koza in pol repe. Juha je kakor žabja mlakuža. Na juhi nič. Za večerjo kapus in repa brez zabele. Nove barake so prazne, v svari pa ljudje zmrzujejo. Tudi drva so na karti; na teden dobi ena soba 3 drv. Barake piškivce, otroci brez obleke ječejo vsled mraza. Celot leto je bila voda v taborišču, sedaj ko je sneg, jo hodijo iskat črti ure daleč v Bruck. Kadar pride kak gospod pregledovat, skušajo vojevsko me-0, pa na juhi tudi tedaj ni nič. Država daje moko in mast za begunce, ki pa ne dobijo vsega. Kdor si v okolici za drag denar pribori kaj živeža, je v nevarnosti, da mu ga na poti vzame — mož postave. Naš poročevalec ima na koncu to željo: „Bog nas reši iz tega pekla . . .“

Prosja, vredna posebnega priporočila. Ogrski Slovenci, ki štejejo okoli 100.000 duš in so v zadnji 20 letih prišli navzlic vsem maščarskim nasilstvom do krpke narodne zavesti, pa imajo — svoje zemlje le malo in morajo obdelovati za skromen zaslužek obirnina polja madžarskih in židovskih velikašev. — Sedaj med vojno z veliko težavo vzdržujejo svoje mesečnik „Marijin list“, tednik „Novice“ in „Koledar.“ — Če ti listi prenehajo, bi izgubili edine svoje zastopnike, ki krepko branijo pravice in želje našega in roda po narodnem življenju in družbenju. Narocoma na vse tri liste znaša letno 8 K. Pa ne pošiljamo samo narocnine ampak tudi posebne darove na nasov: **Jožef Klewi,** vpkokjeni župnik — **P. Cserföld,** (Crensovc), Z. lam. gye Ogrsko.

Naš delavec in kruh na domači zemlji. Delavec nam piše: „Bilo je na jesen pred vojno v Tistju, ko je bilo dovolj delavnih moči na rapolgolu. Pred plačji Kranjske industrijske družbe je čakala velika gruča delavcev. Šel sem slučajno mimo ko pride višji inženir, ki je vsprejema delavce v delo. Najprej vpraša, kdo razume nemško, bila sta dva. Potem vpraša, kdo razume italijansko. Bili so trije in teh pet je sprejel v delo. Ostali pa, ker niso znali nemškega in italijanskega jezika ali bolje rečemo kdor ni Nemeec ali Italijan, da zanj ni dela. — Na naši zemlji za naše ljudi ni bilo kruha, protežirali in importirali so drugorodce da so domačim delavcem odjedali iz pred ust kruh in sicer boljše kruh. Potem se mi čuditi, zakaj je toliko naših ljudi v Ameriki ali v tujini.“

Vil. izkaz darov za Krekov spomenik izkazuje 4.897,10 K, do noselj skupnabranjih 32.869,36 K.

Slovenska Socialna Matica je prejeli novo obvestilo, iz katerega povemo sledeče: Slovenska socialistična omladina, je ustanovila „Slovensko Socialno Matico“ r. z. o. z. v Ljubljani. Izhajala bo socialistično revijo „Demokracija“, ki prične izhajati 15. januarja 1918. Glavna naloga revije bo, da razmotriva socialistične probleme, razbistri pojme o demokraciji in da seznanja v obširnem „Pregledu“ svoje čitatelje z vsemi važnimi pojavi na političnem kulturnem, socialnem in gospodarskem polju. Revija bo hkratu tudi svobodna tribuna za razglabljanje vseh vprašanj, ki so danes važna. Socialistična omladina noče posegati v strankarsko politično boje, njen edini namen je kulturno delo. Zato bo izdala „Slovenska Socialna Matica“ poleg revije tudi znanstvene knjige. Prvo znanstveno publikacijo izda prve mesce prihodnjega leta. To publikaci o pripravljata Dr. Lončar in Abditus. Revija bo izhajala dvakrat na mesec.

Anton Trstenjak, zaslužen slovenski pisatelj je te dni odšel k večnemu počitku. N. v. m. p.

Za „Jugoslovana“: 5. neimenovanih 200 K Šribar Josip, p. Zaprežič, Hrvatsko. 850 K.

Za Krekov spomenik smo prejeli: Veselo omizje pri Štefenu v Postojni po Ivanu Vugu, naduč. Hrenovci, p. Hrašče pri Postojni 11 K. Jug. železničarji, Hernel je p. Kozina 50 K. Neimenovan 50 K. Neimenovan 50 K. Dr. Ante Kodre Bol, Dalmacija. 100 K Ivan Cerar nabral pri zavednih. Novomešanih v kavarni „Central“ v N. M. 121 K. Franc Mihelič mlinar in pos. Studa pri Domžalah. 40 K. Slovensko italijanska družba v Unionski kleti 59 K. g. Pehani 10 K.

Vojska.

Pretečeni teden nam ni prinesel nič novega. Pač je pa premirje na rusko-romunski fronti podaljano do 14. januarja. Veliko upanja na skorajšnji mir zaenkrat še ni; razmere na Ruskem so tako zamotane, da niti za najbližjo bodočnost ne moremo ničesar vedeti. Sedaj vladajoči boljševiki hočejo svo zemljo na novo razdeliti in sicer takoj. Menjševiki tudi zahtevajo novo razdelitev posestva, a šele po vojski, ko bodo razmere urejene. Njihov program je splošno boljši, ker je treznejši. A sedaj so boljševiki na krmilu.

Narodno gospodarstvo.

Nekaj številok o Jugoslovanskem ozemlju.

Izločimo zaenkrat Bačko in Banat o katerih še nimamo v vsakem oziru natančnih podatkov.

Od Koroške moramo pristeti slovenskemu ozemlju naimanjšino, je 3000 km² od Štajerske ravnoliso = 7000 km², Kranjska ji ima 10000, Primorska 8000, Dalmacija 13.000, Hrvaška in Slavonija 43.000, Bosna

in H-reegovina pa 51.000, skupaj 135.000 km². Ta površina je doslej večja nego ona Srbije ali Bolgarije, približno ista kot Rumunija, skoro polovica Italije, ki meri 287.000 km², z Bačko in Banatom pa nad polovico Italije. (Belgija meri 29.000 km², Nizozemska 34.000, Švica 41.000, Portugalska 91.000 km². Prbivalcev slovenskega dela Koroške je kakih 120—130.000, na Štajerskem nad pol milijona, na Kranjskem ravnoliso, Primorska šteje 900.000 ljud, od teh naimanjši 500.000 Slovenov, Dalmacija 650.000, od tih niti 3%, Italijanov. Hrvaška-Slavonija 2.670.000, med njimi samo 10% Ne-Slovanov (Nemcev in Madjrov). Bosna-Hercegovina je popolnoma slovenska, 1.900.000 prebivalcev. Vsega skupaj bi bilo prebivalcev 7.300.000, brez sed njih ogrskih delov. (Švica 3.800.000, Portugalska 5.800.000, Nizozemska 6.100.000, Belgija 7.500.000, Italija 35 milijonov.) Vseh Ne-Slovanov je v tem ozemlju samo malo nad 700.000, torej niti 10%, Slovencev je okroglo 20%, torej ena petina, 70% je pa Hrvatov in Srbov. Te je težko ločiti.

Pa pogledimo vero zvoedenja, Slovenci in Hrvatje so, katoliški, Italijani in Nemci ter oni Madjari večinoma tudi v Dalmaciji je katolikov nad 83%, pravoslavni nad 16%, teh torej nekaj nad 100.000 v B. H. je pa pravoslavni h 43% = 825.000, muslimani pa 32,2% = 612.000 (vse te številke po ljudskem štetju l. 1910). Na Hrvškem je bilo pravoslavnih ravno ena četrtina = c. 670.000 Vsih pravoslavnih torej nekaj nad 1.600.000 = dobrih 22%. Če pristejemo še 8% muslimanov in nekaj pravoslavnih v Istri ter par protestantov, bi bilo razmerje tole: Sapa tretina ne katolikov, dve dobri tretini katolikov. Od tih h 68 ali 69% pa pride na Slovence kakor omenjeni c. 20%, soro vse druga na Hrvatje. Torej bi steli Hrvatje nar dostno skoro polovico vseh prebivalcev, vsesko z nami vred pa nad dve tretini. To zapisemo zadržitega, ker stavi po glavah frankovcev-slovenskih in hrvaških posast, da nas bodo Srbi zadušili. Samo številke naš pogledajo. Če se pa tudi tega male a številka bojijo, tedaj pa tužna jim majka.

Kakor vidimo iz primerjanja velikosti in prebivalstva Jugoslavije z dotučnimi faktorji drugih omenjenih držav, smo gde-gde tote prebivalstva še zelo na slabem; posledica dosežanih slabih gospodarskih razmer, tlačanja od zgoraj zato izseljevanje. Vnebovpi, če so še vedno razmere v B. H. n. v Dalmaciji Dimatici s skoraj zmirom zunaj po svetu, kar samobiti in slab. Gustota p. prebivalca v Brski sed. d. knulu zvišat, saj se je samov B. H. od l. 1879—1910 za 63%. Sedaj je gostota na km² take: Na Koroškem 40, Štajerskem nad 70, Kranjskem 53, Primorskem 112 (zaradi Trsta in Pula, sicer dosti manj) v Dalmaciji 50, na Hrvaškem 62, v B. H. pa še sedaj samo 37. Povprečna gostota zn ša n. kako 54, ravnoliso v spletnem kot na Kranjskem. Če bi se zgostilo prebivalstvo na 100, bi štela država ca 14 milijonov prebivalcev. Češka enako velika kot B. H. jih šteje 6.770.000, 13 na km².

Znamo je primerjati Jugoslavijo z državo, kakor jo hočejo Čehi. Češka meri 52.000 km², Moravska 22.000, Švica 5.000, Slovaška pa 30—40.000 kakor je p. c. omenj. Vzemimo 35.000, je torej skupno 114.000 km² manša kakor naša; in smo še spustili Bačko in Banat. Prebivalcev je pa seveda dosti več: 6.770.000 + 2.622.000 + 757.000 + ca 2.000.000 = nad 12 milijonov, nad 100 na km². Ker se pa da Slovaška še visoko dvigniti, ni bila številka km² višji. Prbivalstvo bi seveda ne bilo, tako enako kot pri nas; na eni strani 8.600.000 Čeho-Slovakov, na drugi 3.550.000 Nemcev, v odstotih h 70% in 30%.

Ker meri cela mo Srbije 676.000 km² in so našli leta 1910 v njej 51.312.000 prebivalcev, nastane še vprašanje, kolikohi del pejsnje celote bi obsegali novi slovenski državi — seveda vedno še izpusim, Bačko in Banat, kar bomo pridobiti predejali. Jugoslavija bi obsegala natanko 20% površine cele monarhije, Češko-Slovaška pa c. 17% skupaj 37% nad tretjino. Prbivalstvo bi s pa razdeliti takle: Jugoslavija nad 14%, Češko-Slovaška pa skoro 24%, skupaj 38%; številka ista kot pri površini, samo da smo napro mi na prvem mestu, potem pa naši severni bratje. Drugi članki sledijo.

Kaj bo z Vipavo?

Prvi dopisnik nam piše: „Imamo lakoto.“ Drugi vprašuje, kdo re-0 to uganko: „Kako se bomo letos preživljali v vipavski dolini?“

Lani je bilo ob tem času z živili brez primere. bolje. Ljudje so imeli nekaj krompirja, da se ga je tu ali tam od njih celo kupilo po nekaj kg, poleg je na Pivki in v Beški dolini naša županska zveza kupila več vagonov krompirja in ga razdelila med prebivalstvo. Zjedili so prešice, sicer ne prav debele, a vendar je bilo nekaj mesa in zabele. Zenske so si pribirale slaokorja in drugih reči, šli z njim gor na Pivko ter zamenjavale za fižol itd. Pile so grenko kavo, a bilo je nekaj živeža. Repe je bilo pa toliko da je je dobil, kdor je ni imel doma, za lastno potrebo pri sosedu zastoj.

In vkljub temu je bila spomladi tako trda, da je povprečni Vipavec v najslabih časih živel takole: Zutraji ob „čistem“ (samo kava brez kruha ali polente), opoldne „skulija“ (v vodi plavajoča kisla repa in nekaj fižolkov), zvečer zopet ob čistem. In š to hrano naj koplje v vinogradu!

Letos pa:

Krompirja nima nikdo niti za seme in ga ni dobiti od nikoder, repe ne kupiš nikjer niti kg, sočivja nobenega, vrtnjave nobene, sena je bilo v jeseni, ko je bilo stanje največje, manj, kot druga leta o svetem Jurju, ko je stanje najmanjše, in še tega so nam večji del pobrali. Meso dobimo na karte in nam ga je deželno mesto za klavno živino prisodilo 8 dekagramov na teden za osebo! Prešiči majhni in suhi, popolnoma brez zabele.

Če je lani šlo tako trdo, kako bomo živeli letos, ko nimamo ničesar drugega kot brezmenno zaupanje v našo slavno vlado, da nas bo obilo preskrbela z odredbami na papirju.

Toda mi moramo ne samo živeti, ampak se tudi navduševati pri vseh mogočih prilikah za vse mogoče reči.

Navduševali se še bomo, če ne z lepa, pa z grda, kako bomo živeli?

N. št. bankovci. Pri avstroogriški banki znaša državni dolg 15,2 milijard in sicer dolguje Avstrija 9 milijard, Ogrska 4,2 milijarde. Sta je bankovcev je bilo ob izbruhu vojne nekaj nad 3 milijarde, trnje v zatu je tedaj znašalo 10919 milijonov in 175 milijonov v tuji vrednosti. Bankovci so bili kriti nad letino, kakr zahteva zakon. S da imamo zlato samo 2642 milijonov in v tuji vrednosti h toliko, da ima kruna za 10811 milijon kron. Bankovcev pa kroži za 177

Posebno za kmeta! V četrti, 13. decembra t. l. je občina Medvode oddajala po povelju pristojnega oblastva (d. željno mesto za oddajo klavne živine?) živino. Povz je zahteval, da morajo ljudje živino ob 8 uri zjutraj prignati do tehtnice v Medvodah. Ker je prejšnji dan zapadel sneg, so ljudje s hribov na vse zgodaj že odrinili od doma in sneg na celo gazli skozi zamete z vsa naglico, da pridejo ob napovedani uri. Pač so se zakasnilo, t da vsi premočeni od snega in od truda so morali na prostem čakati do 12. ure, Ko se je g spodom pri komisiji zljubilo da so se prikazati; preden se je oddaja izvršila, so pretekle se štiri ure, tako da se je bilo ubogim vsem premrazenim ljudem že ob štirih popoldne mogoče domov oditi. — Ali je to tudi tisto veliko delo „za kmeta?“

Politika.

Zadnji teden je gosposka zbornica sprejela zakon o ministertvu za socialno preskrbo. V proračunskem odseku sta poslanca Bankai in Lagnja bila cenzuro in pravosodje v naših krajih. Delegat Fon je nastopal ljudstvu neprijazno postopanje vojstva in sijajno zavril odzovor vojni ga ministra na dr. Korošca govor. V ogrskih delegacijah so Madžari zopet zahtevali najstrožji odred prot. Čehom in Jugoslovonom; zopet so t. dni, da je teklo največ madžarske krvi.

Državni zbor je imel sejo v sredo. Naši poslanci so vložili več interpelacij n. pr.: giede prometa na južni železnici, krompirja, unaja, čevljev, pomanjkanja volne in žemarjene ovčevreje, konfiracije učtelja Šega, konfiracije „Slovenca“ in „Jugoslovana“, posebno pa rad grdega postopanja priuknega okr. glavarstva, razmer pri 27. črnovojniškem pluku in zloglasnem postopanju v ministrske komisije, ki naj preišče pritožbe Jugoslovancov.

Na drugem mestu govorimo o mirovni razpravi.

Iz razprave je vredno ohraniti v spominu trditve znanega Wolfa, da s tem predlogom nočemo nič drugega, kakor da naj se za mir z Rusijo pritegnejo v posvet notranji sovražniki države. Koroški drž. poslanec Waldner trdi, da „so Jugoslovanci in Čehi prijatelji entente in zato bi bila, njihova udeležba pri mirovni pogajanjih velika nesreča. Nemci so proti geslu „brez aneksij in kontribucij“ zahtevajo sicer mir brez teritorialnih in gospodarskih nasilstev, vendar pa takšen mir, ki nam bo zagotovil bodočnost in naše meje.“ Nemci, kakor vlada nikdar ne poverdo, kako si zadnje predstavljajo v vsakdanji resničnosti.

Češki poslanec Stanek je poudaril: „Češki narod si ne bo dal iztrgati pravice do samoodločbe; pa naj velja, kar hoče.“ Češki socialni demokrat Habermann poudarja, da morejo gospodje v Brest Litovsku zastopati samo celovsko tajno diplomacijo, ne pa narodov. Mi hočemo pogajanj od naroda do naroda. Katoliški Čeh Kadlčak: „Hočemo mir brez aneksij ne samo na zunaj, ampak tudi v notranjosti; nočemo miru samo na fronti, ampak tudi v notranjosti.“

Stališče Jugoslovancov je označil dr. Korošec sledeče: „Boljševiki predlagajo, da se k mirovnim pogajanjem pritegnejo zastopniki vseh narodov, ki so zapleteni v vojno in trpijo vsled vojne. Zato Slovani nikakor ne morejo veljati kot motilce mirovni pogajanj. Grof Czernin je v svojem ekspospeju potrdil, da Bolgrija stremi po aneksijah, kar je Radoslavov večkrat izjavil. Važno je tudi, ali Czernin pod besedo „aneksija“umeva isto kot boljševiki v svojem odliču. Czerninu ne zaupamo, ker jugoslovanskega vprašanja sploh ne pozna, pa tudi zato ne, ker avstrijski javnosti ni v celoti sporočil manifest boljševikov. Glede samoodločbe narodov noče jasno govoriti. Smešna pa je trditev avstrijskega ministrskega predsednika, da pravico samoodločbe narodov že izvršujejo ljudski zastopniki o avstrijskem državnem zboru, kaj šele v ogrskem. Zastopniki ljudstva pa morajo biti tudi zato navzoči pri mirovni pogajanjih, da se na licu mesta prepričajo, ali se bo storilo vse, da se razruši — militarizem.

Zunanji minister se je odpetal k mirovnim pogajanjem z Rusijo. Naša vlada sama svari, da se ne smemo udajati prehitro nadam. V Rusiji je državljanska vojna; boljševiki pri volitvah niso dobili večine in so sedaj v ostrem sporu z ukrajnsko republiko, ki je razorožila boljševske čete. Leninov zunanji minister Trocki grozi ententi, da prekliche ruske dolgove, če se ententa ne pridruži mirovnim pogajanjem. Duševni vodja ent. Lloyd George ni slep za nevarnost, ki bi jo prinesel separatni ruski mir, ker bi osrednji stih s podvojeno silo udarili na entento, še vedno trdno upa na Americo in doma kluce nove in nove moče k vojakom.

Premirje je določeno do 14. januarja. Miru pa ne pričakujemo še tako hitro; preveč je še na svetu poželjivih narodov, ki nočejo vedeti, da smo vsi Oceta evre, snovi, bratje vsi narodi! B. št. ni kralj miru naj v sedih sto in sto milijonih trpečih ljudi po vseh državah rodi tisto sveto brepenjenje in odličnost, da bodo prepričali obasne, da h. čemo: Mir vsem ljudem na celi zemlji.

ROJAKOM.

Za praznike in novo leto vam priporočamo: „Skrbite, da se sicer črn Slovencec in Slovenka po občinski ali drugače izjavi za majniško deklaracijo.“

Kakor bratje in sestre si delite med seboj svoje bogastvo v živih, obleki, obutvi; prav tako v veri, upanju in ljubezni, v potrpežljivosti in odličnosti, v tekem boju za mir in svobodo.

Posebno vam priporočam vojne invalide, slepce, ujetnike, pregnance — begunce in njihovo deco, katero sprjmit pod svoje zavetje, dokler se vsi ne vinesejo v splošno domovino.

Za blagor in svobodo domovine je zmagovito orožje — vztrajna molitev.

Naročajte vse dobre liite in ne pozabite „Jugoslovana!“

Uredništvo in upravnništvo.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Stritarjeva ulica številka 2.

Delniška glavica
10.000.000 kron.

Poslovnica c. kr. avstrijske
državne razredne
loterije.

Rezervni fond okroglo
1.500.000 kron.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici, sedaj v Ljubljani, in v Celju.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju. Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje aprovizacijske kredite.

Stanje vlog konec septembra 1917 ca. K 200.000.000.—. Glavnica K 60.000.000.—.

Česka industrijalna banka

Podružnica v Ljubljani: Stritarjeva ulica št. 9

Financiranje vojaških dobav. Krediti za aprovizacijske nakupe.

Vsakovrstne bančne transakcije. Srečke c. kr. avstr. razredne loterije. Nakazila vojnim ujetnikom.

Jadranska Banka

Podružnica LJUBLJANA.

Delniška glavica: K 12.000.000
Rezerve: nad K 1.000.000

Centrala:
Trst.

Podružnice:
Dubrovnik — Dunaj
Kotor — Metković
Opatija — Split
Šibenik — Zadar

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%
Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUJUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razredne loterije.

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA
Telefon številka 257.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Stalna zaloga poljedelskih strojev:

motorjev, mlatilnic, viteljev, slamoreznic, reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov itd.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in specerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

travnih in deteljnih semen, pese, korenja, repe.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja itd.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas. Lastna zeljarna.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Francišškanska ulica 6. Ljubljana
registr. zadruga z omejeno zavezo.

Letni zaključki

Tiskovine za šole, županstva
in urade. Najmodernejši
plakati in vabila za
shode in veselice

Najmodernejša uredba za tiskanje
listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija — Litografija

ZAVAROVANJE NA VOJNO POSOJILO.

Do K 5000.— brez zdravniške preiskave!

Brez poviška za vojake na bojnem polju!

Za nabavo

K 1000.— VII. VOJNEGA POSOJILA

	letno	polletno	četrtletno	mesечно
v 12 letih	63.—	32.10	16.30	5.55
" 15 "	48.—	24.40	12.40	4.25
" 20 "	35.—	17.35	9.10	3.10

Za primer smrti se izplača dedičem takoj polno vojno posojilo.

Nezapravnost hranilnih vlog Police se morejo odkupiti ali obremeniti od prvega hipa naprej. Kdor sklene n. pr. zavarovanje za K 1000.— na 12 let, pa ustavi plačevanje premij po preteku prvega leta, se mu izplača neglede na morebitne male razlike — K 59.45 če tudi je bil zavarovan celo leto. Zavarovanje ga je stalo torej le K 354.

Pojasnila dajejo in predloge sprejemajo deželna poslovavnica s. k. avstr. vojašk. zaklada za vdove in sirote, zavarovalni oddelak, Ljubljana, Frančevo nabrežje 1, okrajne poslovavnice in njih pooblaščenca.

Najnižje premije! Polni obrestni prebitki v prid zavarovancem!

Zahtevajte pojasnila o naših otroških zavarovanjih!

Nadomestilno toaletno milo

parfimirano,
v elegantnih
kartonih, fino
opremljeno.

Ducent 14 kron 40 via.

Trgovci
večji popust!

Dobiva se pri trdki

Milan Hočevar, Ljubljana

Sv. Petra cesta številka 26.

Za prešanico od jabolk in hrušk

bodisi svežo ali suho

zamenjuje cikorijo

Kolinska tovarna
kavnih primesi
v Ljubljani.

! KNJIGOVODJA !

ki razume tudi slovensko, češko in nemško korespondenco se sprejme takoj ali z novim letom pri

A. OSET, Tolstovrška slatina,
pošta Guštanj, Koroško.

:: Sprejme se tudi invalid ::

Za božično darilo!

Fran Levstik:

Martin Krpan.

S 13 velikimi risbami H. Smrekarja.

Ivan Cankar:

Podobe iz sanj.

Jože Debevec:

Vzori in boji.

Naročila sprejema: Katoliška bukvarna v Ljubljani.

Vino sadjevec in kislavo vodo

„Silva vrelec“
razpošilja

A. OSET,

Guštanj — Koroško.

Kupim sode, steklenice in suho sadje.